

↑ Return to [Розділ "Методика, досвід, педагогічна практика"](#)

Гаращенко Л. В., Шіндер І. Д. Застосування ігрового методу в процесі навчання дітей молодшого дошкільного віку рухових дій

Гаращенко Л. В.,

старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук;

Шіндер І. Д.,

магістрантка кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Рецензент:

Половіна О. А., доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент

Застосування ігрового методу у процесі навчання дітей молодшого дошкільного віку рухових дій

У статті досліджено роль ігрових вправ у процесі формування рухової функції дітей третього року життя. На основі аналізу теоретичних джерел та експериментальних даних розкрито способи вдосконалення змісту ігрових вправ для формування рухових умінь дітей.

З'ясовано, що на якість засвоєння дітьми рухів впливає методика проведення ігрових вправ. Доведено, що систематичне застосування ігрових вправ на різних етапах формування рухових умінь і навичок дошкільників забезпечить достатній рівень їх фізичної підготовленості, загальний позитивний і бадьорий стан.

Ключові слова: система фізичного виховання, діти молодшого дошкільного віку, ігровий метод, ігрова вправа, рухові вміння й навички, етапи навчання.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Правильне фізичне виховання дітей – одне з провідних завдань закладів дошкільної освіти. Формування здорової, життєрадісної, фізично розвиненої дитини є метою освіти дошкільників із фізичної культури. Важливим завданням фізичного виховання є забезпечення оздоровлювальної та розвивальної функцій фізичної освіти дітей, що забезпечує фізичну готовність до навчання у школі (О. Богініч) [2]. Проблема оптимізації фізичного виховання дітей, починаючи з раннього віку, є досить актуальною, адже в цьому віці закладаються основи здоров'я та довголіття, фізичної й розумової працездатності, потреби у фізичних навантаженнях, необхідних для нормального функціонування всіх систем організму. На розвиток моторики дитини значний вплив має повсякденна рухова активність, а також спеціальні педагогічні впливи, обумовлені біологічними й соціальними факторами. Саме ці чинники дозволяють посилювати ефект впливу рухової активності на становлення організму й позитивно впливати на природний хід онтогенетичного розвитку моторики. Натепер в умовах закладів дошкільної освіти гра як метод і засіб фізичного виховання дітей та ігрові форми фізкультурно-оздоровчої роботи недостатньо затребувані у формуванні фізичної підготовленості дітей від раннього віку. Тому важливим є розширення й удосконалення застосування ігрового методу у фізичному вихованні в умовах закладу дошкільної освіти.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми.

У наукових працях О. Богиніч, Е. Вільчковського, Н. Денисенко, О. Дубогай, Т. Дмитренко, О. Курка та ін. акцентується, що розроблення педагогічних основ формування рухової функції дітей дошкільного віку має велике значення для підготовки дітей до навчання у школі [1; 3; 5]. У результаті спеціальних досліджень (О. Аракелян, О. Вавілова, Е. Вільчковський, Н. Денисенко, Т. Дмитренко, В. Філіпович та ін.) установлено фізіологічні можливості дитячого організму, розроблено орієнтовні нормативні показники фізичної підготовленості дітей різних вікових груп, вимоги до якості їх досягнення [1; 2; 4; 7]. Ураховуючи результати аналізу досліджень, присвячених формуванню моторики дітей, можна зробити висновок, що розвиток рухової функції – активний процес, який залежить від генетично обумовлених рухових здібностей, довірливої рухової активності дитини, пов'язаної з виконанням різноманітних рухових дій у повсякденній життєдіяльності, та педагогічного впливу (О. Вавілова, Е. Вільчковський, І. Мурахов, В. Філіпович, В. Шебеко, В. Шишкіна та ін. [1; 3; 5]). У сучасних дослідженнях, присвячених проблемі оптимізації фізичного виховання в умовах закладу дошкільної освіти, приділяється доволі велика увага значенню рухливої гри як одного із основних методів і засобів фізичного виховання (О. Богиніч, Е. Вільчковський, В. Шишкіна та ін. [1; 2]). Застосування у процесі навчання дітей дошкільного віку рухових дій ігрового методу, представленого рухливими іграми, ігровими вправами та ігровими прийомами, розкрито в науковому доробку О. Богиніч [1], яка вважає ігровий метод одним із провідних методів навчання на різних етапах формування рухової функції дітей для оптимізації фізкультурно-оздоровчої роботи. Аналіз досліджень дає підстави стверджувати про доцільність застосування ігрового методу у процесі навчання дітей дошкільного віку рухових дій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У результаті вивчення наукових напрацювань О. Богиніч, Е. Вільчковського, О. Вавілової, Н. Денисенко, Т. Дмитренко, О. Кенеман та ін. прийшли до висновку, що проблема застосування гри як ефективного методу навчання дітей третього року життя фізичних вправ поки не ставала об'єктом цілісного вивчення.

Мета статті – обґрунтувати необхідність застосування ігрових вправ як провідного методу навчання дітей третього року життя на різних етапах формування рухових умінь.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що в методиці фізичного виховання дітей дошкільного віку ігровий метод представлений рухливими іграми, ігровими вправами та ігровими прийомами. У дослідженнях О. Богиніч [1] йдеться про відмітні особливості ігрових вправ у процесі фізичного виховання дітей:

- ігрова вправа виконується кожною дитиною, а виконання рухового завдання не пов'язане з діями інших дітей;
- в ігрових вправах вихователь домагається засвоєння того чи іншого руху всіма дітьми;
- в ігровій вправі більш чітко виявляються завдання прямого навчання;
- ігрова вправа може застосовуватися на різних етапах навчання рухових дій: розучування, закріплення та вдосконалення.

Зрозуміло, що у процесі навчання дітей третього року життя рухових дій необхідно застосовувати саме ігрові вправи, оскільки в дошкільників рухи ще не сформовані як довільні. У процесі навчання рухових дій таких дітей потрібно враховувати, що здатність установлювати певну схожість зі зразком руху вихователя проявляється в них завдяки схильності до наслідування, однак діти ще не притримуються точно заданої форми руху. Дітям цього віку властиве намагання діяти з предметами; поступово рухи дітей набувають більш ритмічного характеру. Це підтримує позитивне емоційне ставлення до рухової діяльності.

Подальший розвиток рухової пам'яті дозволяє дитині самостійно відтворювати раніше опановані рухи. Тож застосування ігрових вправ у процесі навчання рухових дій дітей молодшого дошкільного віку знімає напругу, що проявляється під час виконання основних рухів, сприяє старанному їх виконанню, викликає в дошкільників позитивні та радісні емоції, що допомагає виконувати рухи, не стомлюючись.

Аналіз теоретичних джерел і методичної літератури, а також практики фізичного виховання дітей третього року життя дозволяє зробити висновок про недоцільність застосування рухливих ігор у процесі формування рухових умінь дітей. Результати нашого локального дослідження свідчать, що ефективність вибору методів і прийомів навчання дітей третього року життя рухових дій обумовлена необхідністю врахування їхніх психологічних та анатомо-фізіологічних особливостей. У дітей цього віку рухи недосконалі, не повною мірою розвинене динамічне орієнтування у просторі, діти не вміють підпорядковуватися правилам, які є обов'язковим елементом рухливої гри. У зв'язку з цим великого значення набуває використання саме ігрових вправ як провідного методу навчання рухів дітей третього року життя.

Отже, рухові дії в цьому віці ефективно засвоюються дітьми у процесі ігрових вправ, заснованих на імітації, образності, сюжетності («стрибаємо як зайчики»; «переходимо місточком річку» тощо). Важливим є той факт, що у процесі ігрових вправ кожна дитина може діяти й виконувати рухове завдання індивідуально, залежно від власних можливостей. Тобто в ігрових вправах завдання прямого навчання рухів є провідним, а виконання завдань в ігровій формі робить цей процес привабливим і радісним.

У процесі навчання дітей третього року життя рухових дій застосовували різноманітні ігрові вправи за класифікацією, запропонованою О. Богініч [1]:

- ігрові вправи, в основу яких покладено нескладні ігрові дії, дії з предметами («Задзвони у дзвіночок»);
- ігрові вправи сюжетного характеру, за основу яких взято рухові дії, уявну ситуацію («Пролізь у нірку»);
- ігрові вправи імітаційного характеру, в основі яких є персонаж та рухові дії, пов'язані із наслідуванням знайомих дітям тварин, птахів тощо («Кішечка»).

На нашу думку, ця класифікація дає можливість використовувати ігрові вправи у процесі навчання дітей третього року життя основних рухів саме на етапі розучування. У ході експерименту було доведено, що ігрові вправи доцільно й необхідно застосовувати не лише як метод навчання, але і як форму навчання з дітьми третього року життя. Розглянемо це положення більш детально.

Так, під час навчання дітей ходьби вважали недоцільним спонукати дітей цього віку до засвоєння певних форм ходьби, а сприяли проявам найбільш зручних і доцільних для кожної дитини рухів. У ході вправ з ходьби важливо ненав'язливо, непомітно спонукати дітей до виконання більш правильних та економних рухів. Для прикладу, щоб діти не опускали голову під час ходьби, доцільно використати прапорець, за яким діти будуть слідувати, або використати іншу вправу: роздати прапорці кожній дитині, щоб вона під час ходьби в різних напрямках дивилася на свій прапорець.

Ігрові вправи «У гості до зайчика», «Мишенята» сприяли формуванню вміння дивитися вперед під час ходьби та не човгати ногами. Під час ходьби також доцільно давати дітям різні завдання: принести, віднести чи перенести кубик (іграшку) з одного місця на інше, використовуючи різноманітні предмети (кубики, іграшки, стільчики та ін.) для формування вміння і навичок просторового орієнтування.

Загальновідомо, що вправи з бігу надзвичайно корисні для загального підйому функціональних можливостей дітей цього віку, розвитку швидкості й витривалості. Саме тому вважаємо доцільним застосування ігрових вправ «Дожени мене», «Дожени м'яч», «Принеси кубик» тощо.

Під час навчання підстрибувань виходили з того, що діти цього віку виявляють уміння лише ритмічно присідати, згинати й розгинати тулуб. З огляду на слабкість стопи дітей у цей період фізичного розвитку та невміння приземлюватися, ретельно підбирали вправи зі стрибків. У нагоді стали вправи, під час яких діти стрибають як зайчики, м'ячики тощо, але з обов'язковим показом руху вихователем. Для розучування стрибків у довжину з місця пропонували дітям перестрибувати через лінію на землі, мотузку, скакалку (згодом через дві лінії). Для навчання підстрибування вгору використовували предмети (м'яч, куля), підвішені вище рівня піднятих рук дитини.

Під час навчання повзання підлогою спонукали дітей доповзти до іграшки (кубика, стільчика, прапорця, брязкальця) та взяти її в руки й показати (подзвонити, побрязкати). Для навчання дошкільників підлізати під предмети використовували мотузку, стільчики, дуги. Такі ігрові вправи обов'язково поєднували із вправами випрямляючого характеру (піднятися, дотягнутися до дзвіночка, підвішеного трохи вище рівня витягнутих рук дитини).

Під час навчання дітей киданню й ловінню предметів урахували, що такі рухи потребують великої напруги уваги дітей. Відтак використовували підготовчі вправи: кочення, скочування, перекочування м'ячів. Для того, щоб діти навчилися брати м'яч у руки, тримати його в руках, переносити двома руками та однією рукою з одного місця в інше, використовувати різноманітні вправи: пропонували їм збирати м'ячі та класти їх у корзину (великі м'ячі брати та нести двома руками, маленькі – однією рукою тощо).

Для формування вміння прокочувати м'ячі можна використати дуги, ворітця; також вихователь має показати, як котити м'яч, а з метою вироблення вміння кидання й ловіння м'яча (мішечка) доцільно використати вправи: перекинути м'яч через сітку, лаву, мотузку, докинути до стінки, закинути в корзину / ящик, кинути вихователю тощо. При цьому дітей спрямовували на результат, який принесе дитині позитивні емоції та задоволення, а не обов'язково забезпечить правильність виконання руху.

Вправи з рівноваги також потребують напруженої уваги дитини, тож їх доцільно виконувати в ігровій формі: пройти місточком, перейти через струмочок, переходити з обруча в обруч (з будиночка в будиночок), ходити квадратиками, кружечками, переступати через лінії, мотузочки, невисокі загорожі (бар'єри).

Висновки. Результати проведеної експериментальної роботи засвідчують, що систематичне творче використання ігрових вправ сприяє формуванню рухових умінь дітей третього року життя. Безумовно, на якість засвоєння дітьми рухів впливає методика проведення ігрових вправ. У ході експериментальної роботи переконалися: якщо ігрові вправи доцільні, їх зміст відповідає віку та можливостям дошкільників, їх руховому досвіду, а також етапу навчання, то покращуються результати рухової діяльності дітей, у них виникає позитивне ставлення до виконання різноманітних рухових завдань, підвищується розумова і фізична працездатність.

Різноманітність варіантів ігрових вправ сприяє збереженню інтересу дітей до них. Систематична й послідовна робота щодо застосування ігрових вправ на різних етапах формування рухових умінь дітей третього року життя, творчі знахідки в організації навчання дітей фізичних вправ забезпечать достатній рівень фізичної підготовленості дошкільників, їх загальний позитивний і бадьорий стан.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Стаття не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Перспективним вважаємо розроблення змісту здоров'язбережувального середовища в першій молодшій групі закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Богиніч О. Л. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посіб. Київ : СП «ЧИП», 2001. 126 с.
2. Вільчковський Е., Денисенко Н., Цьось А. та ін. Оптимізація фізичного розвитку дитини у вітчизняній системі освіти. Запоріжжя : ЗОІППО, 2010. 250 с.
3. Бєленька Г., Гаращенко Л. Рух + гра = рухлива гра, або як позбутися гіподинамії. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 7. С. 49–59.
4. Вільчковський Е. С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 128 с.
5. Вільчковський Е., Курок І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2019. 467 с.
6. Вільчковський Е. С. Рухливі ігри в дитячому садку. Київ : Рад. шк., 1989. 176 с.
7. Гаращенко Л. В. (2014) Розвиток ідеї здоров'язбереження у фізичному вихованні дітей в дошкільних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2014. 253 с.

1. Bohinich O. L. (2001). Fizychnе vykhovannia doshkylnykyv zasobamy hry : navch.-metod. posib. K. : SP «ChYP» [in Ukrainian].
2. Vilchkovskiy E., Denysenko N., Tsos A. ta in. (2010). Optymizatsiia fizychnoho rozvytku dytyny u vitchyzniani systemi osvity. Zaporizhzhia: ZOIPPO [in Ukrainian].
3. Bieliienka H., Harashchenko L., Rukh + hra = rukhlyva hra, abo yak pozbutysia hipodynamii / *Vykhovatel-metodyst doshkylnoho zakladu*. 7, 49-59. [in Ukrainian].
4. Vilchkovskiy E. S. (2008). Orhanizatsiia rukhovoho rezhyму ditei u doshkylnykh navchalnykh zakladakh : navch.-metod. Posib. Ternopil : Mandrivets, [in Ukrainian].
5. Vilchkovskiy E., Kurok I. (2019). Teorii i metodyka fizychnoho vykhovannia ditei doshkylnoho viku. Sumy : PF «Vydavnytstvo «Univrsytetska knyha» [in Ukrainian].
6. Vilchkovskiy E. S. (1989). Rukhlyvi hry v dytyachomu sadku. K. : Rad. shk. [in Ukrainian].
7. Harashchenko L. V. (2014). Rozvytok idei zdorov'iazberezhennia u fizychnomu vykhovanni ditei v doshkylnykh zakladakh Ukrainy (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia). Candidate's thesis. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. K. [in Ukrainian].

Гаращенко Л. В., Шиндер И. Д., Применение игрового метода в процессе обучения детей младшего дошкольного возраста двигательных действий

В статье исследуется роль игровых упражнений в процессе формирования двигательной функции детей третьего года жизни. В результате анализа теоретических источников и экспериментальных данных раскрыты способы усовершенствования содержания игровых упражнений для формирования двигательных умений дошкольников.

Выяснено, что на качество овладения детьми движениями влияет методика проведения игровых упражнений. Систематическая работа с применением игровых упражнений на разных этапах формирования двигательных умений дошкольников обеспечит достаточный уровень их физической подготовленности, общее позитивное и бодрое состояние.

Ключевые слова: система физического воспитания, дети младшего дошкольного возраста, игровой метод, игровые упражнения, двигательные умения, этапы обучения.

Harashchenko, Larysa, Shinder, Iryna. The Use of the Game in the Process of Learning of Younger Preschool Children of Motor Actions

The article substantiates the expediency of using the game method of teaching children physical exercises, which is represented by moving games, exercises and game techniques. This method corresponds to the specifics of physical education of younger preschool children, psychological, anatomical and physiological characteristics of children. The effectiveness of the game method of forming motor skills in children at different stages of learning is explained by the fact that it is close to the leading activities of children, emotionally rich. The significance of the game method based on the creation of positive emotions of the child is proved.

The role of game exercises in the process of motor function formation in children of the third year of life is investigated. As a result of the analysis of theoretical sources and experimental data, ways of improving the content of game exercises for the formation of motor skills in children are considered.

It is found that the quality of mastering children in the third year of life basic movements is influenced by the method of game exercises. The expediency of game exercises and their correspondence to the age of children, opportunities, their motor experience, stage of learning influences the results of motor activity of children; they have a positive attitude to do various motor tasks, and improve mental and physical performance. It is proved that the value of game exercises for children of the third year of life is that this type of work occupies an intermediate place between moving games and physical exercises. The tasks of directly teaching children movements in the game exercises are clearly stated. It is found out that due to the use of game exercises, the process of teaching children of the third year of life physical exercises becomes attractive, positive, intense and joyful.

The expediency of using various game exercises according to the classification suggested by O. Bohinich has been clarified. Systematic work on the use of game exercises at different stages of the formation of motor skills in children will provide a sufficient level of physical fitness, their overall positive and cheerful state.

Key words: system of physical education, younger preschool children, game method, game exercise, motor skills, stages of learning.

Permanent link to this article: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6157